

Veileder til Retningslinjer for individuell vederlagsordning

(Vedtatt av NFFOs styre 4. mai 2023)

Veilederen er ment å gi utfyllende informasjon, begrunnelser og presiseringer til Retningslinjer for individuell vederlagsordning.

1. Hvem som kan søke

Retningslinjene sier at søker må ha bopel og utøve sin forfatter- eller oversettervirksomhet i Norge. Dette kommer som en følge av at Kopinor utbetaler vederlag til utenlandske rettighetshavere i henhold til inngåtte representasjonsavtaler, og da ikke til NFFO.

2. Hvilke verk kvalifiserer for vederlag

2.1 NFFO mottar vederlag for faglitteratur, og det skrevne verket må derfor kategoriseres som verk av faglitterær karakter. Det vil si at utgivelsen må være kategorisert som faglitteratur eller sakprosa i Oria eller lignende databaser eller registre for at verket skal danne grunnlag for utbetaling av rettighetsbasert vederlag. NFFO utbetaler derfor ikke vederlag til skjønnlitterære verk, noter etc.

2.2 Verket må være utgitt senest 31. desember året før søknadsåret. Det vil si at dersom verket er utgitt i 2022, 2021 eller 2020, kan man søke om vederlag i 2023.

Begrunnelsen for at man i 2.2 sier at verket må være utgitt året før søknadsåret eller i ett av de to foregående er at lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. (kfl.) § 21 tredje ledd sier at *dersom rettighetshaveren ikke er funnet innen tre år etter utløpet av det regnskapsåret inntektene ble krevd inn, kan vederlagsmidlene benyttes i henhold til generelle prinsipper for bruk av beløp som ikke kan fordeles.*

NFFO sine generelle retningslinjer sier da at midlene overføres til stipendforvaltningen og fordeles gjennom stipender til medlemmer og ikke-medlemmer. Kfl. § 22 sier noe om hvilke tiltak organisasjonen må gjøre for å finne rettighetshavere. Hoveddelen av bestemmelsen passer ikke på midlene vi får fra Kopinor og Norwaco ettersom vi verken vet hvilke verk, titler eller opphavere som er brukt. For å nå ut til flest mulig rettighetshavere som vil kunne kvalifisere til ordningen, vil NFFO orientere om ordningen bredt, både på vår nettside og andre offentlige kanaler hvor man anser det sannsynlig å nå ut til rettighetshavere.

Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett § 21 sier at man skal fordele vederlagsmidler på en betryggende og nøyaktig måte og i tråd med de generelle fordelingsprinsippene. De sistnevnte vedtok NFFO på årsmøtet 18. mars 2023.

I forarbeidene til kfl. § 21 står det at man så godt som mulig skal bestrebe seg på å fordele vederlagene individuelt. Videre at det er opp til den enkelte organisasjon å vurdere hvilke tiltak som må gjøres for å oppfylle kravene i bestemmelsen, og at man kan gjøre bruk av analogier eller kunnskap fra et lignende område som underlag for fordelingen i de tilfeller det er umulig eller svært ressurskrevende å få tak i informasjon om den faktiske bruken. De rettighetsvederlagene NFFO mottar fra Kopinor og Norwaco faller inn under kategorien der det er umulig å få konkret informasjon om faktisk bruk.

NFFO mener vi har tilstrekkelig informasjonen til å opprette en ordning for individuell fordeling. For at et verk skal kunne tildeles vederlag, må det være utgitt, og for at det skal kunne generere midler inn til NFFO må det være kategorisert som verk av faglitterær karakter i databaser eller registre. Den individuelle vederlagsordningen fordeler derfor midler til rettighetshavere hvis verk allerede er utgitt, og som kan generere midler inn til NFFO. Dette er informasjon NFFO kan innhente, som begrunner at det er mulig å lage en analogi som simulerer faktisk bruk av et verk, selv om informasjonen ikke kan knyttes direkte til individuelle rettighetshavere.

2.3 Den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket, og betegnes som opphaver, jf. åndsverkloven (åvl.). § 2.

Faglitterære bøker og tekster, som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsetning, vil etter loven anses som åndsverk. Enkelte åndsverk har ikke opphavsrettslig vern; Det kan være lover, forskrifter, rettsavgjørelser og andre vedtak av offentlig myndighet. Det samme gjelder forslag, utredninger, uttalelser og lignende som gjelder offentlig myndighetsutøvelse, og er avgitt av offentlig myndighet, offentlig oppnevnt råd eller utvalg, eller utgitt av det offentlige. Tilsvarende er offisielle oversettelser av slike tekster uten vern etter åndsverkloven, jf. åvl. § 14. Åndsverk uten vern vil derfor ikke kvalifisere til individuelt vederlag. Dette medfører blant annet at NFFO ikke godkjenner arbeider som åndsverkloven bare gir vern som katalog eller database.

2.4 Verk som er «ført i pennen» av en forfatter på vegne av en annen person henviser i hovedsak til bøker eller andre faglitterære utgivelser som er skrevet av det som omtales som skyggeforfattere. I disse tilfellene er det den eller de som kan dokumentere at de er forfattere som vil kunne søke vederlag.

2.5 Forutsetningen for å få vederlag er at den faglitterære utgivelsen man søker på bakgrunn av, kan generere vederlag inn til de kollektive forvaltningsorganisasjonene NFFO er medlem av, Kopinor og Norwaco, Dette innebærer at verk publisert under Open Access-lisenser ikke kvalifiserer for vederlag.

2.6 Søkeren må kunne dokumentere at verket er gjort tilgjengelig for allmennheten. Normalt er det tilstrekkelig at verkets tilgjengelighet kan dokumenteres gjennom Nasjonalbibliotekets database, Cristin (Current research information system in Norway) eller tilsvarende databaser i utlandet.

2.7 Individuelt vederlag utbetales kun til verk som ikke tidligere har mottatt kollektive vederlagsmidler gjennom NFFOs reise- og diversestipend.

Vederlaget per verk utbetales som en engangssum. Vederlaget skal være av en slik størrelse at det skal kompensere for tidligere og fremtidig bruk av verket. NFFO har valgt en slik løsning med engangsutbetaling fordi en løpende utbetaling er både kostnadskrevende og lite effektivt forvaltningsmessig, og etter NFFOs syn er det til

søkerens fordel å motta et støtte beløp én gang, enn små utbetalinger over en lengre periode.

3. Beregning av vederlag

3.1 Utgangspunktet for beregning av vederlag er antall faktiske sider i en publikasjon, som oppgitt i databaser som nevnt under punkt 2.6. Søkeren kan alternativt oppgi antall skrevne tegn med mellomrom. I så fall er 2000 tegn med mellomrom å regne som en side.

Når det står flere forfattere eller oversettere bak samme verk, må søker dokumentere at hen er opphaver til det antall sider hen søker om vederlag for.

For fellesverk skrevet/oversatt av to eller flere personer, hvor den enkeltes bidrag ikke er skilt ut under eget navn, skal omfanget deles likt mellom dem, med mindre det dokumenteres at en annen fordelingsnøkkel er avtalt.

Fordelingsnøkkel kan for eksempel dokumenteres ved at man legger frem forlagsavtalen som viser fordelingen av royalty mellom forfatterne/oversetterne.

Dersom verket er en revisjon (ny utgave av tidligere verk) krediteres forfatteren/oversetteren for 30 prosent av revisjonens/utgavens sidetall. Det betyr at søkeren mottar kompensasjon for 30 prosent av sidetallet hen har opphavsrett til i et revidert verk, Revisjonsgrad utover 30 prosent må søkeren dokumentere ved å fremlegge en innholdsfortegnelse som viser at den nye utgaven er mer omfattende enn originalutgaven.

3.4. Tilleggskompensasjon

Akademisk faglitteratur. Denne kompensasjonen gis til forfattere og oversettere av faglitteratur ment for studenter og fagmiljøer i kategoriene lærebøker og vitenskapelig tekster som artikler, rapporter og bøker.

Læremidler i grunnskolen og den videregående skolen: Denne kompensasjonen gis forfattere og oversettere av faglitteratur ment for elever ved grunn- og videregående skole.

Sakprosa for barn: Denne kompensasjonen gis til forfattere og oversettere av sakprosa ment for yngre barn. Dette er utgivelser som av pedagogiske hensyn inneholder mye bilder og illustrasjoner.

Begrunnelsen for at disse kategoriene får tilleggskompensasjon er at Kopinor henter inn hovedvekten av midlene til NFFO gjennom utdanningssektoren (i 2022 utgjorde utgivelser fra sektoren til sammen 90 prosent av kopivederlaget NFFO mottok), og vi har lagt til grunn at det i denne sektoren kopieres mest av akademisk faglitteratur, læremidler og sakprosa for barn.

4. Vederlagets størrelse

4.2 Nedre grense for utbetaling av vederlag er kroner 1 000. Administrative hensyn tilsier at det bør være en nedre grense for hvor små beløp det er hensiktsmessig å utbetale til en enkelt rettighetshaver. Søkere som tilfredsstillt kravene til å søke på den individuelle vederlagsordningen vil derfor uansett være berettiget til 1000 kr selv om verket etter beregningen i punkt 3 kun hadde hatt krav på 740kr.

4.3 I tråd med begrunnelsen for punkt 2.7 ovenfor, om at vederlaget skal kompensere for tidligere og fremtidig bruk av verket, har NFFO vurdert det dithen at inntil 30 000 er et rimelig vederlag for sekundærbruk av et verk.

5. Dokumentasjon

5.1 NFFO kan be søkeren dokumentere at verket tilfredsstillende retningslinjenes krav til å søke vederlag gjennom den individuelle vederlagsordningen. Dette innebærer for eksempel at søkeren kan måtte dokumentere at de har skrevet utgivelsen de søker vederlag på bakgrunn av, at verket ikke er publisert under Open Access-lisenser, sjanger etc. Normalt vil administrasjonen be søkeren sende inn innholdsfortegnelse, kolofonside etc., men søkeren kan også bli bedt om å sende inn hele utgivelsen eller be om bekreftelse fra eksterne på for eksempel sjanger eller skjevfordeling av sidetall.

6. Klageadgang

For nærmere informasjon om NFFOs anke- og vurderingsnemnd vises det til dokumentet *Retningslinjer for behandling av saker i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforenings anke- og vurderingsnemnd*.